

«Ben Endüstri Otomasyon işlerinde makine işçisiyim. Kocam tornacıdır. Üç yaşında bir oğlumuz var: Parel. Annelik (doğum) iznim sırasında iki yıl onunla evde oturdum. Sonra fabrikaya eski işime döndüm. Fabrikamızın çalışma saatlerinde annelerin çocuklarını bırakabileceği bir gündüz kreşi var. Bir çocuğumuz olduğu için kreşi yalnız sabahtan kullanırız, çünkü yalnızca yarım gün çalışırız.»

«Ben, bir tezgâhtarım ve sürekli olarak tezgâhtar açığı vardır. Bu nedenle annelik iznim dolar dolmaz ve Zazana iki yaşına gelince işime geri döndüm. Çocuğu kreşe götürüyoruz. İki büyükannemiz var ama ikisi de hâlâ çalışıyor; bu nedenle bizim için Zazana'ya bakamazlar. Ve aslında eğitsel açıdan çocuğumun kreşte olması onun için daha iyi. Çocuklara bağımsız olmaları öğretiliyor...»

«Altı aydır Aleka'ya bakan bir kadın tutmuştum. Ona biz çalışırken çocuğa iyi bakması için ayda 800 kuron veriyorduk. Ancak sonra çocuğa gün boyu ne olduğuna ilişkin hiçbir kontrolümüz olmadığını (ne yediğini vb.) farketmeye başladık. Şimdi Alenka'yı ayda 150 kuron ödediğimiz gündüz kreşine götürüyoruz. Günde 8 kuron hemen hemen yemek masrafını karşılıyor. Orada geri kalan her şey parasız ve çocuklara gerçekten iyi bakılıyor. Kızımızda ilerleme var ve şimdiden birçok şarkı biliyor...»

Prag'daki birkaç gündüz kreşinde bir sabah rastgele dile getirilen tüm bu görüşler bu kreşlerin anne ve babaların güvenini kazandığını doğruluyor. Bugün birçok anne ve baba, kreşlerin yalnızca çocukların bırakıldığı bir yer olmadığını, bundan başka çocuğun aile içindeki bakımına önemli bir ek oluşturduğunun bilincinde.

* * *

1978'in sonunda 15,172,000'in biraz üstünde bir nüfusu olan Çekoslovakya'da her yıl 300.000'e yakın çocuk dünyaya gelir. Ve her yıl 300.000 civarında kadın anneliktir. Annelerin çoğu hem (6 aylık ücretli izin dolduktan sonra) çocuk 2 yaşına gelene kadar ücretsiz izin alma olanağından, hem de ayrıca diğer çocukları da 2 yaşına gelene kadar analık ayrıcalığıyla tanınan ek izinden yararlanırlar. Ama bu süre dolduktan sonra annelerin çoğu işine geri dönmek ister. Büyük anneler ve çocuk bakıcıları her zaman bulunamaz; bulunsa da bunların bu soruna her zaman en iyi çözümü getirdikleri de söylenemez.

Bunun için bu dönemde, annelerin işlerini sürdürmelerini sağlayacak olan okul öncesi çocuklar için kolaylıklar özellikle gerekli ve yararlıdır. Bu kadınların gerçek anlamda kölelikten kurtulmalarının önkoşullarından biridir. Aynı zamanda bu kolaylıklar küçük çocukların her bakımdan bakılmalarını sağlıyor. Kreşlerin çocuğun yalnızca fiziksel olarak iyi olması ve sağlığına önem verdiği eski toplumsal rolüne eklenen eğitsel rolü ailenin çocuğu yetiştirmesine değerli bir katkıdır: Çocuk ilk toplumsal deneylerini kazandığı ve pedagojik açıdan uygun bir biçimde yol gösterildiği (yardım edildiği) ilk aile dışı toplu yaşamın üyesi olur. İyi işleyen bir kreş yalnızca çocuğun değil, çoğunlukla çocuğun anne ve babasının da eğitilmesine yardımcı olur. Kreşler 6 ayla 3 yaş arasındaki çocuklar için amaçlanmıştır. Çocuğun gelişimindeki biçimlendirici evre süresinde annenin çocuğun yanında diletiğince kalabilmesini sağlamak için analık izni çocuk 2 yaşına gelinceye kadar verilmiştir. Bir yaşından küçük çocuklar yalnızca özel durumlarda —örneğin anne ailenin geçimini tek başına sağlıyorsa— kreşlere kabul edilir.

Çekoslovakya'da gündüz kreşleri Sağlık Bakanlığı'na bağlıdır. Büyük kreşler her gün, küçükleri ise haftada birkaç kez bir doktor tarafından ziyaret edilirler. Çocuklar, sağlık işçileri yetiştiren orta dereceli okulları bitirmiş, nitelikli bakıcılar tarafından bakılırlar. Kreşlerin çoğu sabah altından öğleden sonra dörtbuçuğa kadar açıktırlar. (Bazı işçilerin çocukları için daha uzun süre açık olan kreşler de vardır). Her durumda çocuklar genellikle kreş açık olduğu sürece kalırlar. Çoğu anneler normalden daha az saat çalışma olanaklarını değerlendirirler veya aileler aralarında farklı saatlerde çalışmak üzere anlaşılırlar, böylelikle birisi çocukları kreşe mümkün olduğunca geç götürür, diğeri de erken saatte eve getirir.

Şurası açıktır ki yıldan yıla kreşlerdeki yerler artmakla birlikte hala artan isteği karşılayabilecek kadar yer yoktur. Bu nedenle, kreşler açma sorunu yalnız kasaba ve köylerin Ulusal Komitelerinin (yöresel otoriteler) değil, aynı zamanda çocuklu kadın işçilerin bu tür sorunlarının çözümünün insan gücünün en verimli şekilde kullanımına katkısı olduğunun bilincinde olan fabrikaların, kooperatif çiftliklerinin ve diğer işyerlerinin de sorunudur. 1970'te Çekoslovakya'da 65.992 çocuk için yeterli 1600 kreş varken 1978'de bu sayı 80.000'e yakın çocuğa bakan 1800 kreşe ulaşmıştır. Tamamen yeni kreşlerin inşa edilmesinin ötesinde büyük evler ve diğer uygun binalar bu amaç için uyarlanmaktadırlar. Bu konudaki ilginç bir uygulama da «mini-kreşlerin» oluşturulmasıdır. Bu durumda bir bebek bakıcısı uzmanların kontrolünde, üç ilâ beş çocuğa, bu iş için hazırlanmış yerlerde ya da ba-

zan —eğer uygunsa— kendi evinde bakmaktadır. Bu gibi durumlarda Ulusal Komite ya da işyeri bir yan ödenek sağlar.

* * *

Meyva ağaçları, bir kum havuzu ve salıncaklarla büyük bir bahçe. Yollar temizlikten parlıyor. Büyükçe çocuklar için ayrılmış bölümlerden birinin çocuk eşyaları ve bir sürü oyuncakla dolu oyun odasında bir bakıcı küçük bir çocuk grubu tarafından çevrilmiş. Diğer çocuklar dışarıda, verandada başka bir bakıcıyla oyun oynuyorlar.

Eldiven-kukla Pepik demin bir kamyoncuyla geldi. Çocuklar kamyoncuğun içinde ne olduğunu merak ediyorlar. Kamyoncu küçük hayvanlarla dolu, hayvanlar üşümüşler ve kalacak bir yerleri yok, zira rüzgâr evlerini yıkmış, çocuklar hayvanlar için üzgünler. Oyuncak tuğlalarıyla çocuklar, onlar için bir sığınak yapıyorlar. «Teyze», çocuklara hayvanların her biriyle ilgili bir şeyler anlatıyor ve çocuklar bir süre onlarla oynuyorlar. Sonra paltolarını giyip dolaşmaya çıkma zamanı geliyor.

İşte küçük yurttaşlara böyle bakılıyor. Böylelikle artık anneler şöyle konuşabiliyorlar: «Çocuklar olmadan bir hayat düşünemem ama işimden ayrılmayı da aklıma getirmiyorum. Kreş benim hem bir anne, hem de bağımsız, kendine yetebilen bir kadın olmama olanak sağlıyor.»

Adela Kráténova
Chzechoslovak Life Dergisi'nden

TOPLUM ve HEKİM

CİLT KAPAKLARI YENİDEN BASILMIŞTIR

6'şar sayılık olan cilt kapaklarını

Ödemeli olarak isteyebilirsiniz.

Not : Her cilt kapağı 40 TL. dir.